

УДК 170.9/9

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/22.166858>**Тетяна ДУДАРЬ,***студентка II курсу магістратури освітньої програми
«Лінгвістика у суспільній комунікації та англійська мова»**Київського національного університету**імені Тараса Шевченка**(Київ, Україна) tetianadudar058@gmail.com*

НОВІ СЛОВА ІНШОМОВНОГО ПОХОДЖЕННЯ В ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ “STUDWAY” ТА «ПЛАТФОРМА»)

У статті проаналізовані нові лексеми іношомовного походження, які функціонують у сучасних інтернет-виданнях “Studway” та «Платформа», досліджені способи адаптації неологізмів до мовної системи української мови. З’ясовано, що більшість лексичних одиниць запозичено з англійської мови, які за допомогою різноманітних способів деривації почали активно вживатися як у медіа-просторі, так і розмовному дискурсі. Доведено, що найчастіше в медіа-тексті нові слова іношомовного походження виконують номінативну або ж експресивну функції. У статті також пропонуються визначення неологізмів відповідно до їхнього контексту в досліджуваних інтернет-виданнях, що є ознакою динамічних процесів української мови.

Ключові слова: неологізми, засоби масової інформації, інтернет-комунікація, конотація, медіа-текст, медіа-лінгвістика.

Tetiana DUDAR,*Master student of “Linguistics and Public Communication
and English language” specialization**of Taras Shevchenko National University of Kyiv**(Kyiv, Ukraine), tetianadudar058@gmail.com*

NEW WORDS OF FOREIGN ORIGIN IN MEDIA (BASED ON THE MATERIALS OF “STUDWAY” AND “PLATFORM” EDITIONS)

This pioneer study explores the new words of foreign origin in media based on the materials of “Studway” and “Platform” editions. The article deals with the functional and semantic analysis of the innovative vocabulary of the Ukrainian language of the early XXI century.

Modern media sphere in the most vivid and diverse way reflects the dynamics of social and linguistic changes, where some specific transformations, realized primarily on lexical-semantic and word-building levels, could be seen. The analysis of the vocabulary of the online editions “Studway” and “Platform” testifies that the active functioning of innovations is an inherent feature of the language of Ukrainian youth Internet editions. The use of such units has a stylistic marking of the colloquial style. Thanks to neologization, the process of new words coining, the vocabulary of the language is replenished and the author’s attitude to a particular phenomenon becomes transparent.

Most of the lexical innovation is still not assimilated and not fixed by Ukrainian dictionaries. The new meanings usually are not documented by lexicographic works, although they are practically known to many speakers and function well in colloquial, partly journalistic and artistic discourses. This is explained by the fact that today the language system is so dynamically developing that dictionaries are not fast enough to fix these new units. After all, in connection with the expansion of the information space and the change of the language system, the word may lose its status of neologism. That is why today there are so few vocabularies of the neologisms with the scientific description of these units placed on the network. Today this problem needs further investigation.

To take everything into consideration, the analyzed tendencies testifies that the lexical system of the Ukrainian language of the beginning of the XXI century is open, dynamically developing and responding to all the challenges of time and society.

Key words: innovation, media, neolexeme, derivation, formant, media text, media linguistics.

Постановка проблеми. У зв’язку з глобалізаційним розвитком мови, впливом масової комунікації на сучасних реципієнтів, новими інформаційними процесами виникає потреба у комплексному підході до вивчення функціонального потенціалу мови в ЗМІ. У результаті відкритості мовних сис-

тем, зокрема і української, та проникненню до її складу іношомовних елементів активно оновлюється лексико-фразеологічний фонд. Саме іношомовні елементи сприяють вираженню авторської думки у медійному тексті, а також слугують підтвердженням інтеграції української мови у світовий простір.

Аналіз досліджень. Проблематика процесу неологізації цікавить багатьох учених, зокрема С. Г. Чемеркіна, О. А. Стишова, І. М. Панченко, О. А. Сербенську та ін., у лексикографічному плані нові слова та фразеологізми укладені у словник Л. І. Шевченко та Д. Ю. Сизоновим (Шевченко, Сизонов, 2018: 120).

Метою статті є відстеження та фіксація нових лексичних одиниць у мас-медійній сфері та з'ясування причин впливу неологізмів на розвиток української мови (на матеріалі інтернет-видань "Studway" та «Платформа»).

Виклад основного матеріалу. Зростання ролі технічних засобів, зокрема й інтернет-ресурсів, вплинуло на розвиток і функціонування української мови. Зі зміною джерел комунікації відбувається розширення мовної системи, яка не є стабільною і постійно перебуває у русі. Мова як основний засіб обміну і поширення інформації не може не реагувати на глобалізаційні процеси, які нині стосуються всіх сфер людської діяльності: економіки, бізнесу, політики, мистецтва, культури, науки. Навпаки, мова виступає каталізатором тих суспільно-інформаційних явищ, які виникають у соціумі. «Відомо, що джерелом виникнення нового слова є не що інше, як мовленнєва здатність мовця, який перебуває в постійному комунікативному русі. Виникнення нових слів з будь-якими характеристиками стосується розширення мовленнєвої діяльності індивідів, що зрештою приводить до змін у мовній системі» (Тогоєва, 2000: 9).

Зміна лінгвокультурної орієнтації споживача інформації спричиняє використання в мові мас-медіа неологічної лексики. Сучасна літературна норма зазнає впливу розмовного стилю, в якому семантично пристосовуються запозичені слова, знижені жаргонні лексеми. У мові сучасних ЗМІ спостерігається загальна тенденція до поєднання експресії та стандарту, до використання можливостей експресивно зниженого словотворення, а також тяжіння до мовної моди.

Важливим фактором у з'ясуванні причин появи неологізмів є спрямованість на цільову аудиторію. У аналізованих нами інтернет-виданнях «Платформа» та "Studway" такою аудиторією є молодь, яка зазвичай розуміє важливість ведення міжнаціонального діалогу в сучасному глобалізованому світі та значення іноземних мов у цій комунікації. Тому часто вживання іншомовних слів та тенденція до американізації/британізації лексичного рівня є явищем не випадковим, а закономірним, що пояснюється намірами автора бути ближчим до читача. Такі характеристики в сучасній медіа-

лінгвістиці називаються екстралінгвальними, які пояснюють актуальні комунікативні процеси входження іншомовної лексики до національних мовних систем.

"Studway" та «Платформа» є молодіжними періодичними інтернет-виданнями, цільовою аудиторією яких є передусім студентство. Ці медіа-платформи засвідчують велику кількість іншомовних вкраплень, що пояснюється орієнтованістю онлайн-газет на молодь, для яких вживання варваризмів є не порушенням пуристичних тенденцій, а іманентною ознакою усного мовлення. Сьогодні словники іншомовних слів не фіксують такі лексеми, оскільки вони тільки адаптуються до мовної норми. А також потрібно враховувати той факт, що мова є відкритою продуктивною системою, яка постійно перебуває у динамічному русі, контактує з іншими мовами. І тому для лексикографії є проблемним питання відстеження та опис нової лексичної одиниці, адже з перманентним розвитком мови та чи інша одиниця може втратити свій статус неологізму.

Нові слова іншомовного походження утворюються всіма продуктивними для мови-реципієнта способами словотворення. Безсумнівно, деривація сприяє збагаченню лексичного складу мови, забезпечує комунікативні потреби суспільства. О. С. Мельничук слушно зауважує: «Навіть постійно відкритий для входження нових елементів рівень мовної системи – словник – поповнюється новими словами меншою мірою шляхом запозичення з інших мовних систем, ніж шляхом словотворення (включаючи калькування), тобто використання наявних у мові лексичних елементів і закріплених у ній правил творення нових слів» (Мельничук, 1981: 33). Н. М. Шанський убаचाє у процесах словотворення єдиний для мови спосіб пристосуватися до нових потреб суспільства, адже виконати завдання, яке ставить перед мовою суспільство, вона може лише шляхом утворення нових слів із власного матеріалу, коли використовуються всі наявні, досить різноманітні словотвірні засоби. Звідси видно, яке велике значення має в тій чи тій мові словотворення: саме воно дає змогу мові мати відповідний розвиткові суспільства словниковий склад (Шевченко, Сизонов, 2018: 131).

В українській мові деривація відбувається за допомогою морфологічних способів афіксації, осново- і словоскладання. Залежно від функції деривата виокремлюємо кілька груп неологізмів, які збагатили лексику "Studway" та «Платформи». «Відповідно українська дериваційна система, спираючись на власні словотвірні ресурси, а також

запозичуючи певну частину їх з інших мов, формує великий потенціал для утворення різноманітних лексичних одиниць» (Стишов, 2005: 122).

Найпоширенішим і найбільш продуктивним засобом словотворення є суфіксація. Вона передбачає додавання суфікса до основи лексеми. В дієсловах простежується додавання морфеми *-и-* із значенням процесуальності, тривалості процесу:

Волонтерити (фр. *volontaire* (доброволець) → лат. *voluntarius* – добровільний) – займатись добродійною діяльністю, не отримуючи за це матеріальної винагороди чи просування по службі.

«Поміж тим, якщо ви волонтерили у якійсь організації, на якому фєстї чи щось типу цього – просїть рекомендацію звїдти» (Study Tours to Poland: люди, лекції, любов, 27.02.2016, Studway).

Гуглити (назва стилізована під Google) – шукати ті чи інші матеріали у пошуковій системі Гугл.

Необхідно вигадати коротке ім'я користувача, яке можна прогуглити і воно швидко знайдеться у пошуку (Як заробляти на YouTube, 23.03.2016, Studway).

Для творення іменників зі значенням особи продуктивним дериватом виступає суфікс *-ер-*, який додається до основи слова. Ось наприклад, номінація «ютубер» утворилася шляхом приєднання морфеми *-ер-* до основи лексеми *ютуб* (YouTube – назва сайту):

Фрїрайдер (англ. *freerider* від *free*, з давньоангл. *freo* – вільний, незалежний і *riden* – вершник) – людина, яка катається на сноуборді або гірських лижах поза підготовленими трасами і, як правило, поза сферою обслуговування гірськолижної індустрії.

Хаусмайстер – менеджер будинку, який працює на власника і доглядає за житлом.

Тут немає вахтерів, а з усіма проблемами звертаються до хаусмайстра – спеціального працівника, який займається дрібним ремонтом, оформлює поселення та виїзд та підтримує задовільний стан гуртожитку (Як вони там: українка про незвичні особливості життя і освіти в Німеччині, 23.02.2017, Платформа).

Бекпекер (англ. *backpack* – рюкзак, дослівно *backcracker* – людина з рюкзаком) – мандрівник, який обмежений бюджетом і який відмовляється від послуг туристичних агентств.

Він відмовляє бекпекерам тільки в тому разі, якщо його затишна квартирка на околиці міста і так уже триціть по швах від мандрівників (Як поїхати в Ісландію, якщо ти ледар і бідний студент, 13.10.2015, Studway)

Велику групу слів становлять запозичені лексичні одиниці, до яких не додаємо дериватів. Їхній мовній адаптації сприяємо тільки з допомогою українізованої вимови і транслітерації та за відмінювання додаємо відповідні флексії. До таких слів відносимо: *ваучер, грант, челендж, інсайд, пост, свайп, бренд, перформанс*.

Влог (англ. *video blog* «мережевий журнал чи щоденник подій») – це веб-сайт, головний зміст якого – записи, зображення чи мультимедіа, що регулярно додаються. Для влогів характерні короткі записи тимчасової значущості.

Бренди платять популярним у мережі людям, щоб ті похвалили якийсь продукт у своїх влогах (Інстаграм-знаменитості отримали офіційні листи про необхідність позначати рекламу, 20.04.2017, Платформа).

Пранк (англ. *prank* – витівка, жарт) – телефонний розіграш, хуліганство.

Легкий ролик, вважають автори, має більше шансів достукатись до глядача. «Щодо виконання: ми ж модні, тому вирішили зробити пранк (З добрим пранком: 10 українських соціальних реклам про те, як бути краще, 19.04.2017, Платформа).

Свайп (змін. від англ. *swipe* – проводити не відриваючи, ковзати і англ. *type* – писати, набирати текст) – метод введення тексту, не відриваючи палець від «кнопок клавіатури» на сенсорному екрані.

Додаток працює за принципом Tinder: користувач бачить профілі кандидатів і свайпом вправо або вліво визначає, хто йому подобається як кандидат для друга чи подруг. (У новому додатку можна знайти пару своїм самотнім друзям, 20.04.2017, Платформа).

Мем (англ. *Internet meme*) – явище спонтанного поширення певної інформації Інтернетом усіма можливими способами (електронною поштою, в месенджерах, форумах, блогах тощо), почало використовуватись у середині першого десятиліття XXI століття.

До речі, саме з цього фільму походить своєрідний мем «Обе белые», про який, наприклад, співали «Вагоновожатые» – дівчинка відповідає на запитання психолога, котрий питає, якого кольору дві пірамідки, що стоять на столі (Документи особливої цінності: підбірка найважливіших неігрових фільмів світу, 25.04.2017, Платформа).

На відміну від інших неологічних лексем, зафіксованих в інформаційних статтях інтернет-видань «Studway» та «Платформа», поняття «мема» виникло ще на початку минулого століття. За даними Оксфордського словника (Oxford English

Dictionary), слово *тнете* з'явилося в англійській мові у 1921 році, коли книгу Р. Семона було перекладено Л. Сімоном англійською під назвою "The Mneme". Та в тексті «Платформи» воно вживається у відмінному від первісного значенні. Уже давно відома лексема, перейшовши з однієї сфери вживання в іншу, набуває нової конотації. Сьогодні відомі «меми» в психології, соціології, культурології, інтернет-сфері.

Стенд-ап, стендап-камеді, стендап-комедія (англ. Stand-up – вставати) – сольний гумористичний виступ перед живою аудиторією, один з жанрів розважальних програм.

*Кевін починав зі звичайних **стенд-апів**, а зараз він постійний гість американських комедійних шоу* (Еврібаді стенд ап!, 22.03.2016, Studway).

Цікаво, що лексеми *стенд-ап*, і *стартап* в англійській мові, з якої вони безпосередньо потрапили і до української, у проаналізованому тексті мають іншу семантику. Після переходу до мови-реципієнта слова набувають конотативних значень.

Окрему групу слів становлять лексеми-ентражизми, які не транслітеруються і потрапляють до мови-реципієнта у такому вигляді, в якому їх фіксують англійські академічні словники. До прикладу:

CV (curriculum vitae в перекладі з лат. – «перебіг життя») – стислий опис біографічних даних, набутих кваліфікацій та професійних навичок.

*Серед українців найвищу конкуренцію матимуть кияни – у них гарні **CV**, адже столиця щодня підсуває стільки можливостей, що неможливо не скористатися.* (Study Tours to Poland: люди, лекції, любов, 27.02.2016, Studway).

«**On a rolling basis**» означає «на змінній основі».

*Дедлайну немає, подача заяв відбувається **on a rolling basis*** (Міжнародний форум "Greater Europe Meetings: Paris 2016", 30.03.2016, Studway).

Handmade-подарунки – це подарунки, виготовлені вручну.

*5 бюджетних **handmade-подарунків** до Нового року* (5 бюджетних handmade-подарунків до Нового року, 24.12.2015, Studway).

Вживання таких лексем мовою-оригіналом пояснюються неможливістю дібрати відповідника в українській мові, який зміг би передати точну семантику висловленого змісту.

Pre-party, пре-паті – невелика вечірка, яка передує більш масштабній події.

*Таким чином виглядало **pre-party** до вечірки, що мала відбутись у ресторані Mezuap в одному з центральних районів Бейрута – Хамра* (Only

One Ліван: українець про країну, яка вражає, 05.03.2017, Платформа).

Часто не перекладаються також і ті лексеми, які не тільки в мові-оригіналі, але й у зв'язку з масовістю їх вживання, набули статусу сталих конструкцій. У засобах масової інформації такі фрази не потребують додаткового пояснення і зрозумілі з контексту.

Soft skills – навички, необхідні для виконання певної роботи, в разі якщо робота визначається у вигляді очікуваного результату, а сам процес досягнення мети не визначений.

*«Раз на тиждень у старшокласників окремих день виділено під **soft skills** – діти отримують знання з різних дисциплін від запрошених лекторів, відвідують майстер-класи, воркшопи та тренінги»* (Вчити по-новому: українські школи, які змінюють підхід до освіти, 05.07.2016, Платформа).

Shared taxi, share taxi (англ. спільне таксі) – вид транспорту, який за своїм виглядом є мікро-автобусом і береться на прокат; зазвичай приймає пасажирів на фіксованому чи напівфіксованому маршруті без розкладу.

*Наступного ранку ми ловимо **shared taxi**, що є найкращим способом пересуватись по столиці та околицях, і відправляємось в напрямку печер* (Only One Ліван: українець про країну, яка вражає, 05.03.2017, Платформа).

Кількість нових одиниць ми розширюємо за допомогою проаналізованих нами видань, що в перспективі може стати основою для словника нових слів іншомовного походження (на основі мас-медійних джерел).

Висновки. У проаналізованих онлайн-виданнях "Studway" та «Платформа» кількісно переважають неологічні іменникові деривати з суфіксальним способом словотвору та складанням (основоскладання, словоскладання). Також досить чисельною є група дієслівних новотворів, у деривації яких активними способами є префіксація та суфіксація. Дієприкметники-інновації утворюються поєднанням переважно нових дієслівних основ інтернаціонального характеру з традиційними суфіксами. У мові онлайн-видань засвідчено також незначну активізацію нетранслітерованих слів та виразів, що пояснюється їхнім функціонуванням у мові-оригіналі як ідіоматичних сполук, а через це виникають складнощі у їх перекладі та добором вдалого еквівалента у мові-реципієнті. Рідко зустрічаються слова, які були зафіксовані в мові вже давно, та під впливом суспільно-політичних обставин набули нових конотацій. І вже з новим значенням вони активно

вживаються в інтернет-статтях та соціальних мережах.

Лексичні інновації у мові сучасних ЗМІ, зокрема мережевих, – надзвичайно актуальне питання. Сучасний медіа-простір найяскравіше і найрізноманітніше віддзеркалює динаміку суспільних та мовних змін, де у межах останніх спостерігаємо специфічні трансформації, реалізовані передусім на лексико-семантичному й словотвірному рівнях. Аналіз лексики онлайн-видань “Studway” та «Платформа» засвідчує, що активне функціонування новотворів є іманентною рисою мови українських молодіжних інтернет-газет. Вживання таких одиниць має стилістичну маркованість розмовного стилю. Завдяки неологізації поповнюється словниковий склад мови та стає відкритим ставлення автора до того чи іншого явища.

Значна частина лексичних інновацій все ще залишається не асимільованою і не зафіксованою лексикографічною практикою. «Такі нові значення поки що не зафіксовані в лексикографічних працях, хоча практично відомі багатьом мовцям й активно функціонують у розмовному, почасти публіцистичному та художньому дискурсах» (Тогоєва, 2000: 368). Це пояснюється тим, що нині розвиток мовної системи такий динамічний та невпинний, що словники не встигають фіксувати неологічні одиниці. Адже у зв'язку з розширенням інформаційного простору та зміною мовної системи слово може втратити свій статус неологізму. Через це сьогодні так мало існує словників неологічної лексики чи лінгвістичних енциклопедій з науковим описом цих одиниць, розміщених у мережі. Натепер ця проблема потребує ретельного наукового опрацювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мельничук О. С. Розвиток мови як реальної системи. *Мовознавство*: науково-теоретичний журнал Інституту мовознавства імені О. О. Потебні НАН України. Випуск 2. Київ: 1981, С. 22–34.
2. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації): монографія, 2-ге вид., переробл. Київ: Пугач, 2005. 388 с.
3. Тогоєва С. И. Психолінгвістические проблемы неологии: монография. Тверь: ТГУ, 2000. 155 с.
4. Шанский Н. М. Очерки по русскому словообразованию и лексикологии: книга. Москва: ГУППИ, 1959, 245 с.
5. Шевченко Л. І., Сизонов Д. Ю. Нові слова та фразеологізми в українських мас-медіа: словник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. Ч. 1. 120 с.

ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ:

<https://platfor.ma/> – інтернет-видання «Платформа».
<https://studway.com.ua/> – інтернет-видання «Студвей / Studway».

REFERENCES

1. Melnychuk O. S. The development of language as a real system. *Linguistics*: scientific and theoretical journal of the Institute of Linguistics named after A. O. Potebni of the National Academy of Sciences of Ukraine, issue 2. Kyiv: 1981, P. 22–34.
2. Stishov O. A. Ukrainian vocabulary at the end of the XX century (on the basis of the language of the media): monograph, 2nd edition. Kyiv: Pugach, 2005. 388 p.
3. Togojeva S. I. Psycholinguistic problems of neology: monograph. Tver: TSU, 2000. 155 p.
4. Shansky N. M. Essays on Russian word-formation and lexicology: book. Moscow: GUPPI, 1959, 245 p.
5. Shevchenko L. I., Syzonov D. Y. New words and phraseologisms in Ukrainian mass media: dictionary. Kyiv: Kyiv Polytechnic University, 2018. Part 1. 120 p.

SOURCE-BASED RESEARCH:

<https://platfor.ma/> – “Platform” Internet-edition.
<https://studway.com.ua/> – “Studway” Internet-edition.